

Stretnutie východoslovenských archeológov

Zborník príspevkov
z 28. stretnutia v Stropkove v roku 2019

Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV Nitra

Archeologický ústav SAV Nitra

Krajské múzeum v Prešove – Kaštieľ Stropkov

***Stretnutie
východoslovenských
archeológov***

Zborník príspevkov z 28. stretnutia

Krajské múzeum v Prešove – Kaštieľ Stropkov

13.11.2019

Nitra 2020

Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV Nitra

Zodpovedný redaktor / Editor in chief
Margaréta Musilová

Zostavovateľ / Edited by
Mária Kotorová-Jenčová

Počítačové spracovanie / Computer elaboration
Mária Kotorová-Jenčová

Grafický návrh a počítačové spracovanie obálky / Graphic layout and computer elaboration of the cover
Tlačiareň Akcent s.r.o. Svidník

© Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV Nitra

Za znenie a obsah príspevku zodpovedajú autori. Neprešlo jazykovou úpravou.
The authors are responsible for the contributions, they are published without language editing.

Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť reprodukováaná, alebo rozširovaná v žiadnej forme – elektronicky či mechanicky, vrátane fotokópií, nahrávania, alebo iným použitím informačného systému, vrátane webových stránok bez predbežného súhlasu vlastníka vydateľských práv.
No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form – electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, including web pages, without the prior written permission from the copyright owner.

Na obálke / On the cover
Stolový zvonček (1561). Stropkov – hrad / *The little table bell (1561). Stropkov – Castle.*

ISBN 978-80-570-2468-2

Nitra 2020

OBSAH

Margaréta Musilová, PhDr. (SAS pri SAV Nitra)

Na úvod 5

Mária Kotorová-Jenčová, PhDr., PhD.

28. stretnutie východoslovenských archeológov v Stropkove.....7

Mária Lamiová-Schmiedlová, PhDr. CSc.

Spomienky na PhDr. Jána Pástoru, CSc. 9

Eva Horváthová, PhDr., PhD. (AÚ SAV Nitra, OVVS Košice)

Aktuálny stav výskumu opevnenej osady badenskej kultúry v Prešove 13

Štefan Olšav, Mgr. (AÚ SAV Nitra, OVVS Košice; UK Bratislava)

Ladislav Olexa, PhDr. (AÚ SAV Nitra, OVVS Košice)

Predbežné výsledky výskumu v Nižnej Myšli v r. 2019.....29

Jan Gancarski, mgr (Muzeum Podkarpackie w Krośnie, PL)

Pawel Madej, PhD (Muzeum Podkarpackie w Krośnie, PL)

Badania wykopaliskowe na grodzisku w Trzciniicy w 2019 r. Wyniki

wykopalisk, a wyniki badań gradiometrem.....37

Elena Miroššayová, PhDr., CSc. (AÚ SAV Nitra, OVVS Košice)

Typológia keltskej keramiky zo Zemplína (Výskum 2001, 2002).....43

Igor Prochnenko, doc., PhD. (Užhorodská národná univerzita, UA),

Maria Zhylenko (Užhorodská národná univerzita, UA)

Výskum hradu Seredne Archeologickou expedíciou Užhorodskej

národnej univerzity 47

Marián Čurný, Mgr., PhD. (Zemplínske múzeum Michalovce)

Tri archeologické výskumy Zemplínskeho múzea v Michalovciach

v roku 2019 (Kráľovský Chlmec, Michalovce, Vinné).....65

Mária Kotorová-Jenčová, PhDr., PhD. (Krajské múzeum v Prešove –

Kaštieľ Stropkov)

Osídlenie Stropkova a okolia.....71

Mária Kotorová-Jenčová, PhDr., PhD. (Krajské múzeum v Prešove –

Kaštieľ Stropkov)

Nálezy zo zbierky Jána Cichého.....87

NÁLEZY ZO STROPKOVA ZO SÚKROMNEJ ZBIERKY JÁNA CICHÉHO

Mária Kotorová-Jenčová

Do Krajského múzea v Prešove – pobočky Kaštieľ Stropkov sa na odborné spracovanie dostali archeologické nálezy z pozostalosti Jána Cichého, dlhoročného matičného aktivistu a nadšenca regionálnej histórie. Darom ich získalo Mesto Stropkov ešte v roku 2013. Neveľký súbor obsahuje kuchynskú a stolovú keramiku, zlomky renesančných kachlíc, militáriá a iné železné predmety, sklenené zlomky, fragmenty kože, antropologické a zoologické zvyšky, trosku, tehlovinu a fajky. Predpokladáme, že nálezy boli získané amatérsky pri rôznych zemných prácach, resp. ako je uvedené v darovacej zmluve v rámci projektu Matice slovenskej „Pod stropkovskou turňou“, o ktorom nám nie je nič bližšie známe. Lokalizácia je len všeobecná (ulica, budova) a nálezové okolnosti v lepších prípadoch spočívajú v udaní hĺbky, v ktorej sa artefakty našli. Nálezy, napriek týmto obmedzeniam, znižujúcim ich výpovednú hodnotu, majú význam pre poznanie osídlenia mestečka, kde okrem bohatého súboru zo staršieho novoveku z areálu mestského hradu (Kotorová-Jenčová 2008; 2009; 2013) bol doteraz známy len veľmi skromný iný archeologický materiál.

V príspevku prezentujeme keramiku a sklo, t. j. najzaujímavejšie nálezy z danej zbierky.

Obr. 1. Celé nádoby v zbierke J. Cichého. a- Zámocká ul., b- Hviezdoslavova ul., c- areál bývalej STS.

Jednou z troch (takmer) celých nádob v zbierke J. Cichého je hrniec okrovej farby s jednoduchým, šikmo zrezaným a vyhnutým okrajom (obr. 1c, tab. I: 1), nájdený v areáli bývalej strojno-traktorovej stanice (STS). Hrniec je nateraz zrejme najstarším zachovaným predstaviteľom stredovekého hrnčiarstva z územia Stropkova. Jeho výzdobu tvorí hustá vlnovka na hrdle a ďalšie dve voľnejšie nepravidelné vlnovky na pleciach. Medzi touto archaickou vlnovkovou výzdobou sa nachádzajú štyri obvodové ryhy. Vlnovky na pleciach hrncov ako typický ornament včasnostredovekej keramiky prežívajú hlboko do stredoveku. Stropkovský nález je najpravdepodobnejšie možno zaradiť na prelom 14. a 15. storočia, najneskôr do 1. polovice 15. storočia. Je to obdobie výstavby hradu, kedy panstvo vlastnila rodina Perínskovcov. S hradom a centrom mesta sa viažu ďalšie stredoveké nálezy v zbierke

Obr. 2. Stropkov. Záhrada pri kaštieli.

J. Cichého, datovateľné na základe početných analógií (Polla 1962, 111; Uličný 2003, 213, tab. II: 3, 5, 10; 2005, tab. II: 8, 13; III: 1, 3 – 5, 7) do neskorého stredoveku. Lokalizované sú v „záhrade pri kaštieli“ (obr. 2, tab. II: 2) a na Hlavnej a Mlynskej ulici (tab. II: 1, 3, 5, 7). Ide o bežný kuchynský riad so zaobleným zosilneným okrajom a žliabkom na vnútornej strane. Farebná škála črepu sa pohybuje od okrovotehlovej po hnedosivú. Výzdobu predstavujú viacnásobné obvodové ryhy na pleciach nádob. Podobnú profiláciu okraja i výzdobu má menšia miska/šálka, vyhotovená redukčným výpalom, s odlomeným uchom a so žliabkom na vnútornej strane okraja (obr. 1a, tab. I: 7). Nádobka má na pleciach výzdobu v tvare závitnice z dvoch až troch žliabkov. Našla sa na Zámockej ulici a patrila asi k vybaveniu hradnej kuchyne. Honosnejší druh keramiky predstavujú poháre. Spodná časť štíhleho pohára pochádza z polohy Hlavná, resp. Mlynská ulica (tab. I: 4). Iný druh gotického pohára s mierne zvoncovitou nôžkou sa našiel na Cintorínskej ulici (tab. I: 5). Početné analógie sú na Slovensku datované do 14. – 15. storočia (Pola 1962, 115, obr. 96), ale pokračujú aj vo včasnonovovekej fáze (Uličný 2005, 124). Kvalitne vypálenú tehlovočervenú keramikú zastupujú dva črepy z krčahu s výzdobou kolkom a žliabkami na pleciach a na hrdle (obr. 3a, tab. III: 3). Analogicky zdobené krčahy vystupujú v súboroch z neskorého stredoveku (Uličný 2005, tab. II: 2, 3, 5, 6).

Ďalšiu časť materiálu zo zbierky J. Cichého môžeme datovať do staršieho novoveku (16. – 17. storočie). Na Hlavnej, Zámockej a Cintorínskej ulici sa našli črepy tenkostenných hrncov s kolkovanou výzdobou na pleciach nádob (obr. 3b, tab. III: 1, 2). Črepy boli vypálené oxidačne, niektoré boli na vnútornej strane pokryté hnedočervenou polevou, jeden z nich mal aj vonkajší povrch pokrytý zelenou polevou (obr. 4a, tab. IV: 7).

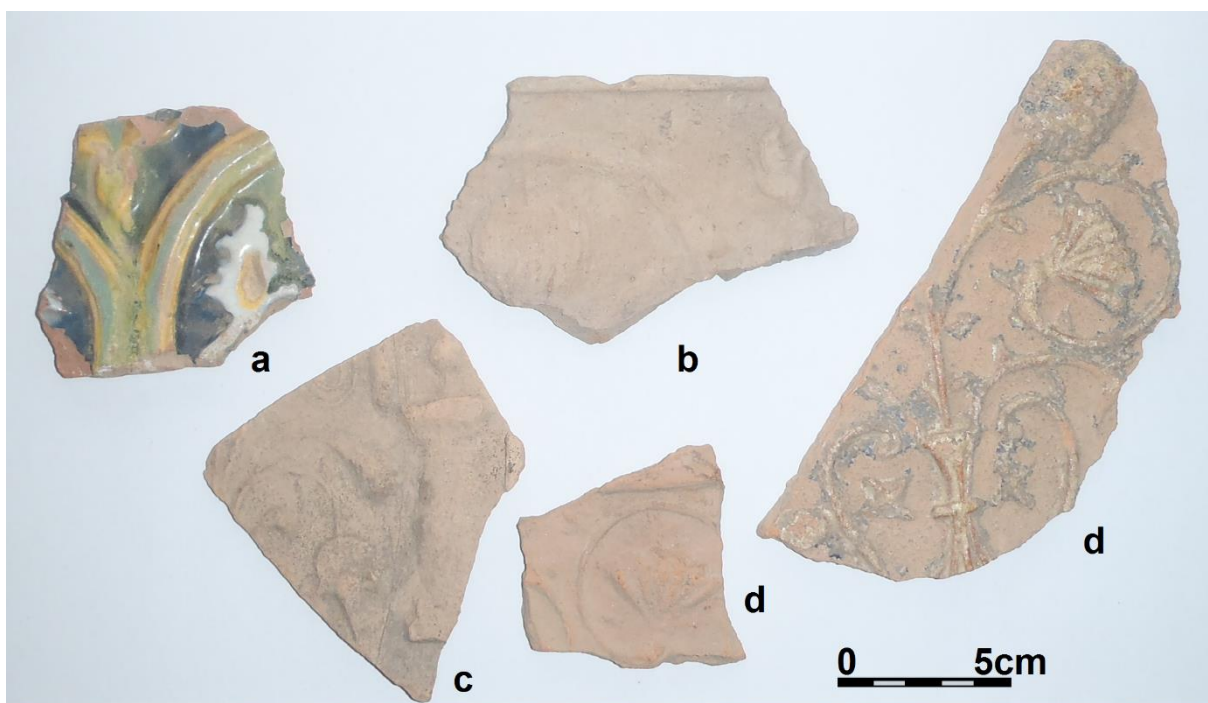
Obr. 3. Stropkov. Ulice Hlavná, Zámocká, Cintorínska.

Obr. 4. Stropkov. Ulice Hlavná, Zámocká, Cintorínska.

rálnou plastickou výzdobou (obr. 5, tab. V). Výnimočne boli pokryté polevou (obr. 5a,d, tab. V: 6, 8). Našli sa v areáli hradu, s najväčšou pravdepodobnosťou pochádzali zo zariadenia hradných interiérov.

Ďalšou skupinou fragmentárnych predmetov zo zbierky J. Cichého sú úlomky sklenených nádob (obr. 6, tab. IV: 2, 4, 6, 8). Miestom nálezu bol opäť areál hradu – blízko kaštieľa – keďže práve v panskej domácnosti patrili k dekoračným prvkom stolovania (fragmenty vázy) a k uskladneniu a podávaniu vína a iných nápojov (dná a hrdlá fliaš).

Obr. 5. Stropkov. Areál hradu.

Žltá poleva sa objavila aj na vnútornom povrchu črepu misky s uchom (obr. 4d, tab. IV: 5), hnedočervená a žltká bola na malom fragmente hrnčeka (obr. 4b, tab. II: 4) a zelenou polevou bol pokrytý vnútorný povrch trojnožky, ktorej zlomok sa našiel na Zámockej ulici (tab. II: 8). Na jednom zlomku okraja hrncovitej nádoby sa vyskytol bežovo maľovaný dekór (obr. 4c, tab. II: 6).

Z technickej keramiky sa našli fragmenty čelných stien kachlíc, najčastejšie s flo-

Obr. 6. Stropkov, rôzne polohy. Sklenené fragmenty.

Poslednou skupinou keramických predmetov v zbierke J. Cichého sú fajky. Šesť fajok, resp. ich zlomkov, pochádza z Cintorínskej ulice a okolia riečky Chotčianka a jeden malý fragment krčka fajky z neznámej polohy. Žiadne iné bližšie nálezové okolnosti nie sú

uvedené. Všetky exempláre a ich zlomky sú z dvojdielných fajok, sú hlinené, bez glazúry (obr. 7). Datované sú od 18. po prelom 19. a 20. stor. (Kotorová-Jenčová, v tlači). Fajky sa našli aj pri výskumoch na Stropkovskom hrade a v jeho blízkosti (Kotorová-Jenčová 2013, tab. III: 8). Či sa tento segment v Stropkove mohol aj vyrábať s istotou nevieme. Rozšírené hrnčiarstvo v tejto lokalite takúto možnosť nevyklučuje, naopak, skôr podporuje.

Okrem popísaných súčastí obsahuje zbierka J. Cichého aj archeozoologický a antropologický materiál, zlomky kovových (podkovy, podkovičky, klince, skoby) a kúsky kožených predmetov, avšak tieto bez bližšej lokalizácie nemajú veľkú výpovednú hodnotu.

Nálezky, zachránené v zbierke J. Cichého, dopĺňajú mozaiku osídlenia Stropkova v stredoveku a novoveku. Ako ukazuje ich lokalizácia, život sa koncentroval okolo hradného areálu, ďalej na dnešnej Hlavnej, Mlynskej a Cintorínskej ulici. Nálezky strusky, pravdepodobne z pece, na Hrnčiarskej ulici v hĺbke 3m (podľa poznámok J. Cichého) a tiež nálezky keramiky z tejto polohy, dávajú tušiť, že táto ulica nenesie svoje meno náhodou a že tu bola bohatá remeselná činnosť, najmä činnosť hrnčiarov.

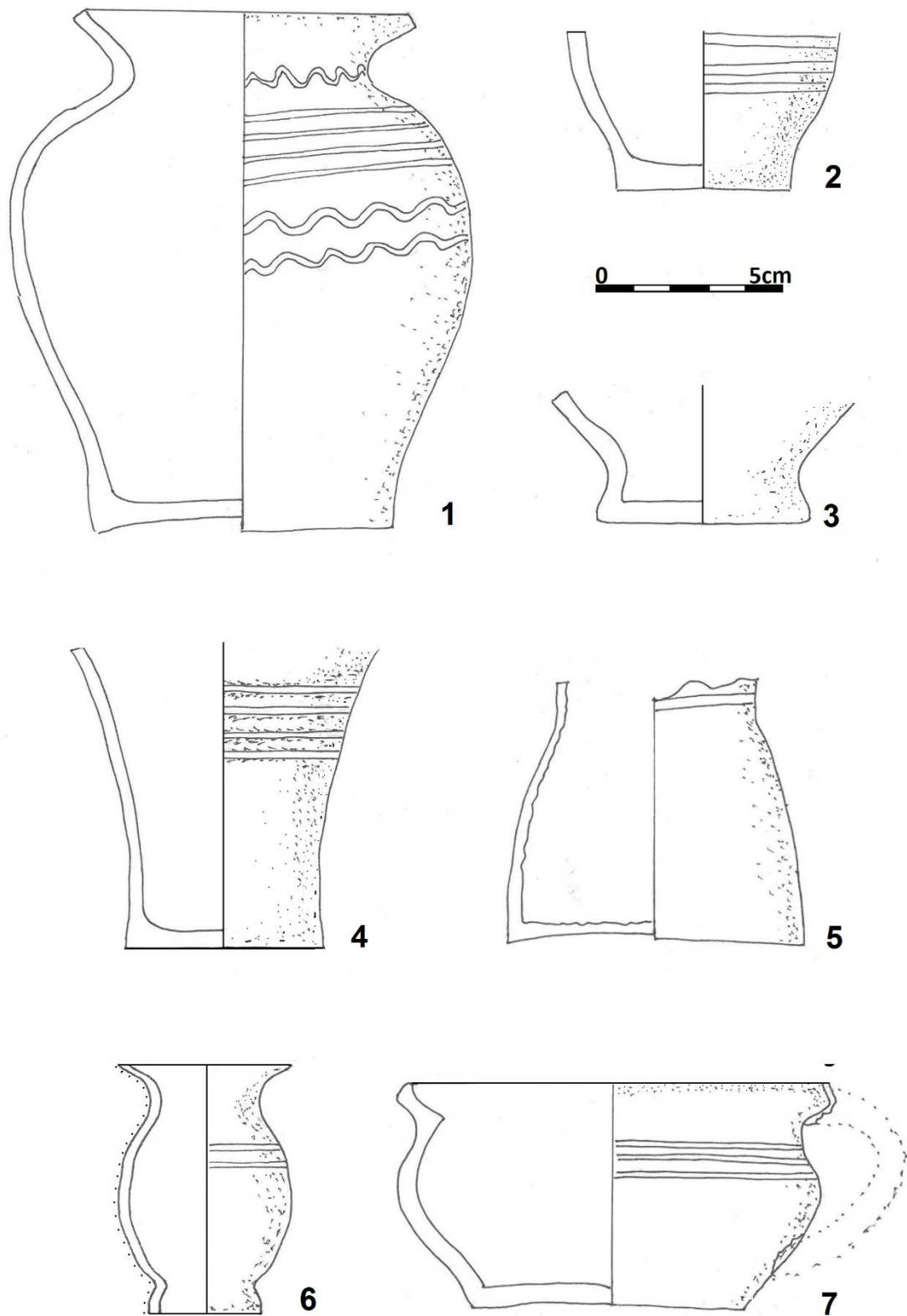
Obr. 7. Stropkov. Ul. Cintorínska, údolie Chotčianky.

PhDr. Mária Kotorová-Jenčová, PhD.
Krajské múzeum v Prešove – Kaštieľ Stropkov
kotorova.m@gmail.com

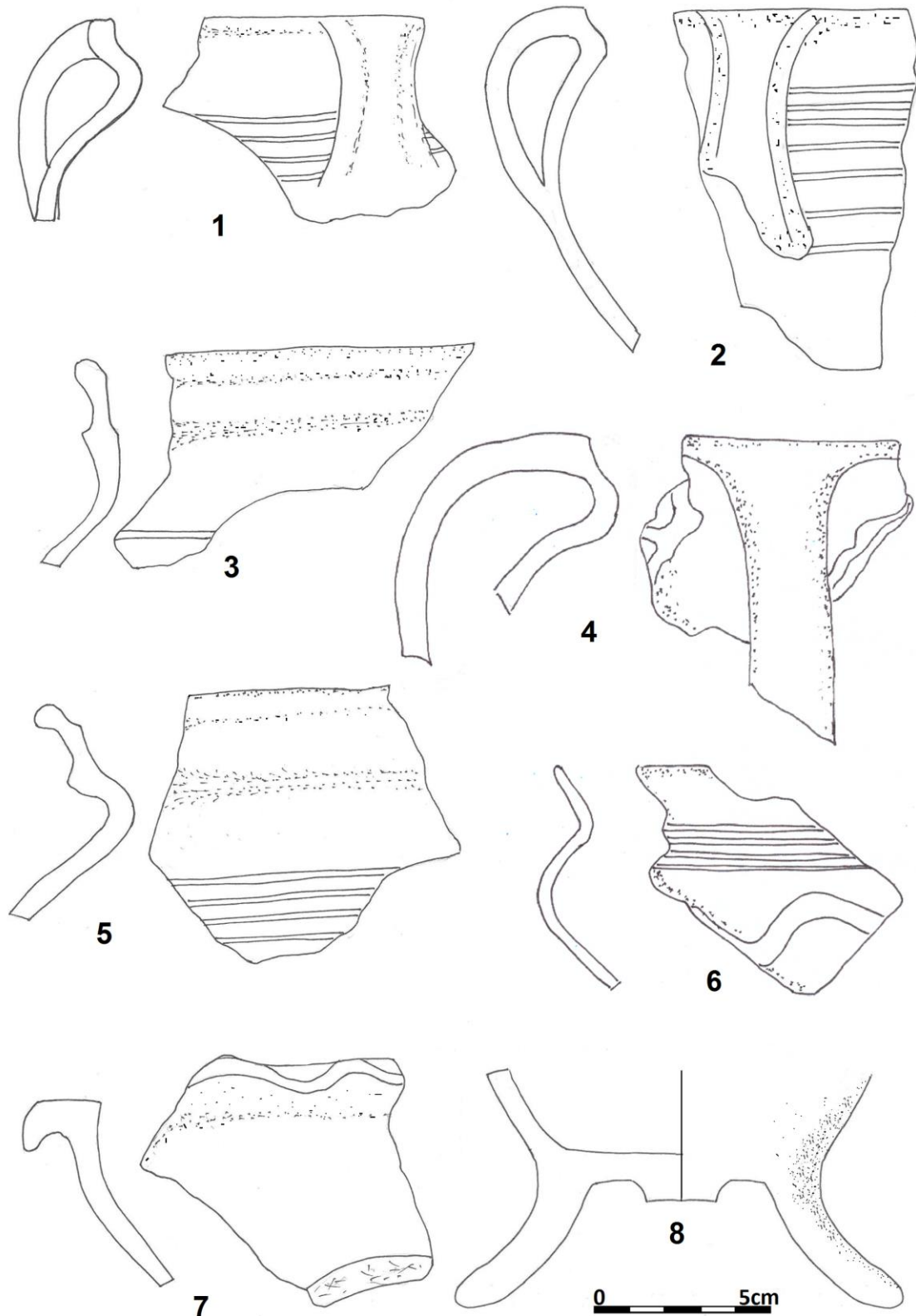

Literatúra:

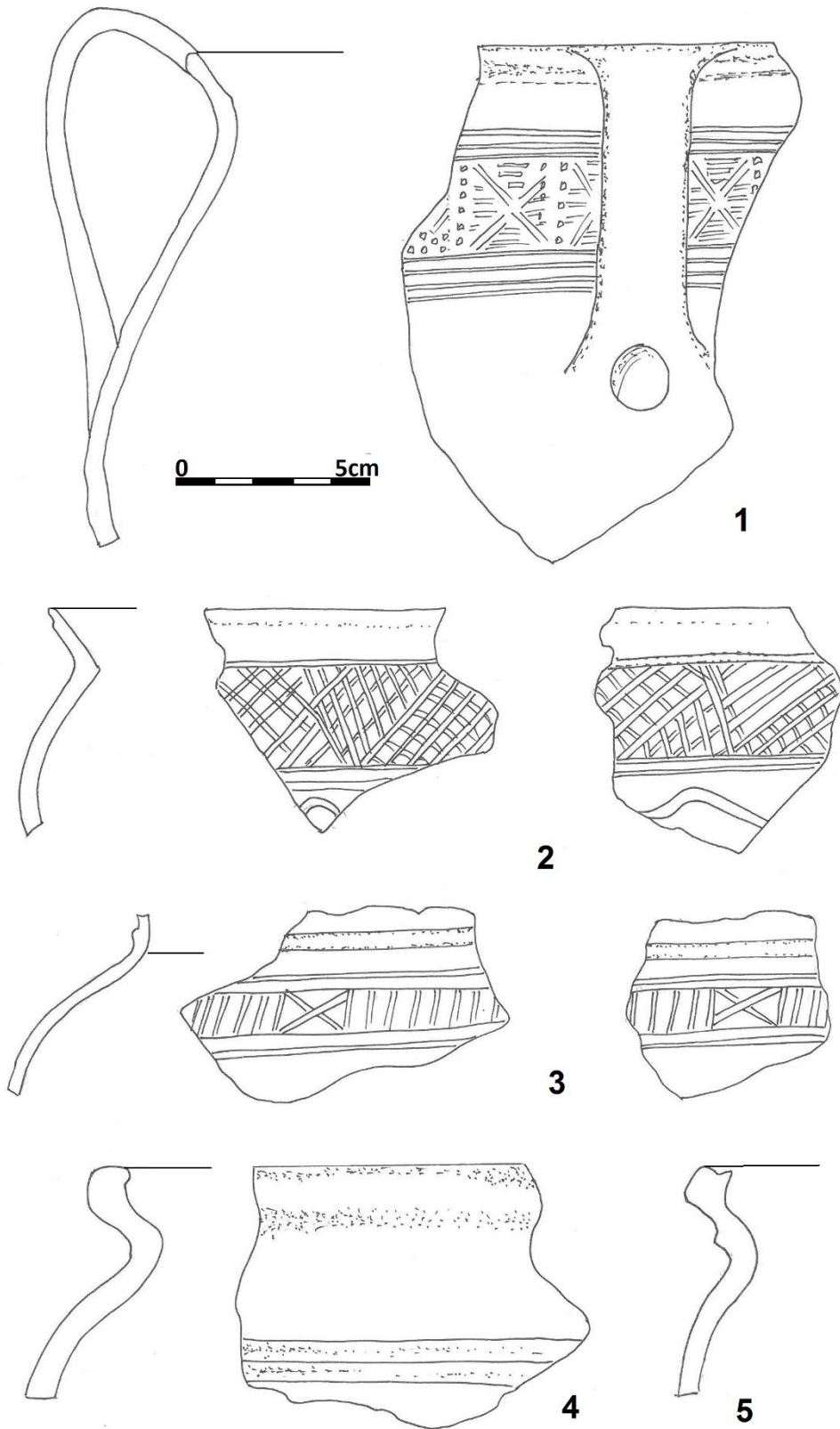
- Kotorová-Jenčová 2008* – M. Kotorová-Jenčová: Výskum Stropkovského hradu. In: *AVANS v roku 2006*. Nitra 2008, 95 – 97.
- Kotorová-Jenčová 2009* – M. Kotorová-Jenčová: Sklené fragmenty zo Stropkovského hradu. *Študijné zvesti AÚ SAV* 46, Nitra 2009, 37 – 43, 239.
- Kotorová-Jenčová 2013* – M. Kotorová-Jenčová: Výskum Stropkovského hradu. In: *Východoslovenský pravek 10*. Nitra 2013, 267 –279.
- Kotorová-Jenčová, v tlači* – M. Kotorová-Jenčová: Nálezy fajok zo Stropkova. In: *AVANS v roku 2018*. Nitra, v tlači
- Polla 1962* – B. Polla: Stredoveká zaniknutá osada na Spiši (Zalužany). Bratislava 1962.
- Uličný 2003* – M. Uličný: Keramika z hradu Solivar. In: *Východoslovenský pravek 6*, Nitra-Košice 2003, 213 – 217.
- Uličný 2005* – M. Uličný: Stredoveká keramika z Kamenického hradu. In: *Východoslovenský pravek 7*, Nitra-Košice 2005, 123 – 129.

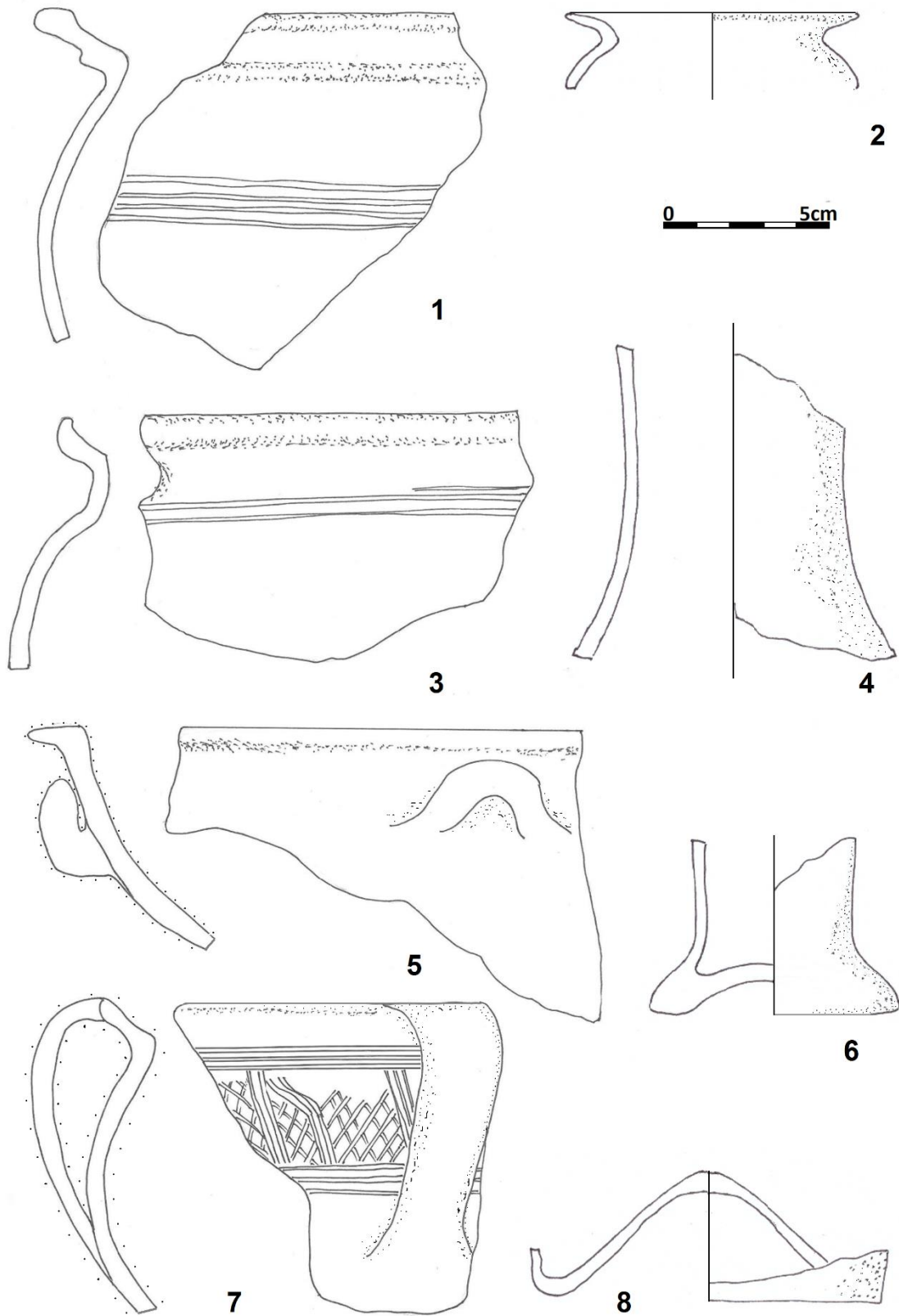
Tab. I. Stropkov. Výber materiálu.

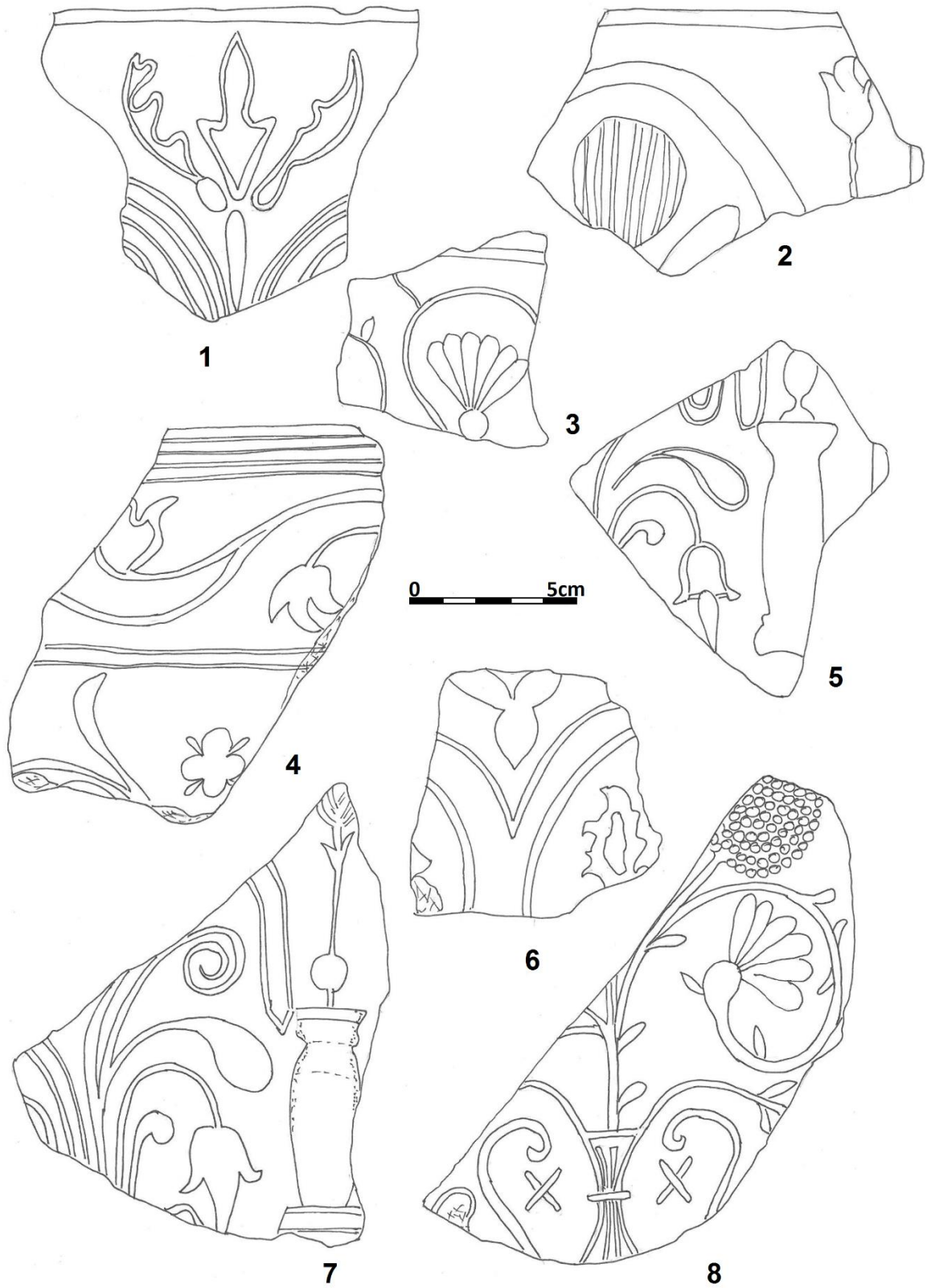
Tab. II. Stropkov. Výber materiálu.

Tab. III. Stropkov. Výber materiálu.

Tab. IV. Stropkov. Výber materiálu. 1, 3, 5, 7 – keramika, 2, 4, 6, 8 – sklo.

Tab. V. Stropkov. Výber materiálu.